

kirjaamo@stm.fi
kirjaamo@intermin.fi
lainsaadantoyksikko_poliisiosasto@intermin.fi

Lausunto koskien sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön valmistelemaa luonnoksia liittyen rahapeliyhteisöjen yhdistämistä koskevaan hankkeeseen (arpajaislaki, valtionavustusasetus, asetus avustusasioiden neuvottelukunnasta)

Yleistä

Epilepsialiitto pitää perusteiltaan hyvänä rahapeliyhteisöjen yhdistämistä koskevaa hanketta ja siihen liittyviä muutosesityksiä arpajaislaissa ja valtionavustusasetuksessa sekä asetusehdotusta koskien sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen perustettavaa avustusasioiden neuvottelukuntaa.

Lähtökohtana hankkeessa on varmistaa rahapeli-toiminnan tuotot. Tässä yhteydessä siirretään myös aiemmin RAY:n vastaama avustustoiminta, hakemuskäsittelystä aina valvontaan saakka, valtionavustustoiminnaksi sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen perustettavan erillisyyksikön, sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen hallinnoimaksi toiminnaksi.

Vaikeaa epilepsiaa sairastavien ja monien muiden haavoittuvassa asemassa olevien potilas- ja muiden väestöryhmien tiedonsaanti ja tukeminen sekä kansalaistoiminta ovat nykylaajuudessa mahdollisia vain julkisten avustusten turvin. Esimerkiksi Epilepsialiiton RAY-avustus on tänä vuonna 2/3 budjetoidusta tulorahoituksesta. Nämä julkiset avustukset eivät ole Epilepsialiitossa korvattavissa muulla rahoituksella.

Epilepsialiitto tähdentää, että RAY-toiminnan lakatessa ja avustustoimintojen siirtyessä sosiaali- ja terveysministeriöön valtionavusteiseksi toiminnaksi, varmistettaisiin kaikin puolin että tältä avustustoiminnan alueelta ei jatkossakaan hoideta julkiselle vallalle kuuluvia tehtäviä. Tässä yhteistyössä on tärkeää, että hyödynnetään sosiaali- ja terveysjärjestöjen erityisosaamista ja näkemyksellisyyttä. Erityisen tärkeää on hyödyntää haavoittuvassa asemassa olevien potilas- ja muiden väestöryhmien kokemustietoa ja luoda edellytyksiä sellaisen tuottamiseen palvelujen kehittämistyöhön ja lainsäädännön uudistustyön pohjalle.

Valtionavustusasetus ja asetus avustusasioiden neuvottelukunnasta

Epilepsialiitto haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin asetuksen kohtiin:

Soveltamisala

Valtionavustuksen soveltamisala § 1 määrittää, että;

”Tätä asetusta sovelletaan valtion talousarvioon otetun määrärahan 33.90.50 (avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen) nojalla oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille myönnettävien valtionavustusten myöntämiseen, maksamiseen ja käyttöön.”

1) Soveltamisalan kuvaus tulisi tarkentaa muotoon ... oikeuskelpoisille yleishyödyllisille sosiaali- ja terveysalan yhteisöille ja säätiöille tarkoitettujen valtionavustusten myöntämiseen...

Neuvottelukunta

Järjestöjen näkemyksellisyys ja ymmärrys yhtäältä palveluaukoista, palvelujen toimimattomuudesta ja toisaalta vertais- ja kansalaistoiminnan yhteisöllisestä vaikuttavuudesta tulee hyödyntää vahvasti perustettavassa avustusasioiden neuvottelukunnan työskentelyssä. Tämä tuo lisäarvoa neuvottelukunnan työhön. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen kansalaistoiminnalla mahdollistetaan ja luodaan edellytyksiä erityisesti myös niiden kansalaisryhmien äänen kuulemiseen, joilla on terveydentilasta tai sosiaalisesta tilanteesta johtuen ongelmia puhua omasta puolestaan.

Toiminnan avoimuutta lisää, että neuvottelukunta seuraa avustuskeskuksen kustannuskehitystä ja arvioi etteivät avustuskeskuksen yleiskulut ole kohtuuttomia.

2) Esitämme muutoksia asetusluonnokseen koskien neuvottelukunnan tehtäviä. Esitämme, että neuvottelukunta

- tekee sosiaali- ja terveysministeriölle esityksen ehdotuksesta terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille myönnettävien avustusten jaosta (kohta 1)
- tekee esityksiä vuosittaisesta toimeenpanosuunnitelmasta sekä vuosittaisista erillispainotuksista (kohta 3)
- neuvottelukunnan tehtäviin lisätään kohta 7, johon määritellään seuraavaa: neuvottelukunta seuraa avustuskeskuksen toiminnan tehokkuutta ja kustannuskehitystä.

Avustus- ja arviointijaosto

Erillinen avustus- ja arviointijaosto lisäisi avustuskäsittelyn hallintoa, hidastaisi käsittelyprosessia ja jaoston yhteys esitettyyn neuvottelukuntaan olisi liian ohut. On muistettava, että RAY on kehittänyt seurantajärjestelmää avustustoiminnan tuloksellisuuden seurantaan ja järjestöjen oman toiminnan kehittämisen tueksi. Tätä seurantatyötä tulee edelleen jatkaa kohtuullisin kustannuksin ja niin, että se myös palvelee sosiaali- ja terveysjärjestöjen oman toiminnan kehittämistä.

3) Esitämme, että arviointi- ja avustusjaostoa ei perusteta eikä siitä säädetä asetuksessa.

Jos asetuksessa käsitellään esteellisyttä, tulisi sitä määriteltäessä soveltaa hallintolain esteellisyyssperusteita. Mitä tulee neuvottelukunnan osalta esteellisyyteen avustushakemusten käsittelyssä, voidaan siinä soveltaa RAY:n hallituksen nykykäytäntöä esteellisyydestä, joka on ollut toimiva käytäntö vuosikymmeniä.

Muuta

On olennaista, että järjestöillä, joilla ei ole omaa varallisuutta, on mahdollisuus valtionavustukseen 100 %:sti. Mielestämme tämä onkin mahdollista valtionavustusasetuksen § 5:n mukaan. Olennaista on avoimesti määritellä, mitä järjestöjen omalla varallisuudella tarkoitetaan.

Avustustoiminnan tulee tukea järjestöjen autonomiaa ja välttää turhaa hallintoa. Kaikkinensa on kannatettavaa, että pyritään nopeaan ja joustavaan avustustoimintaan, jotta avustusten varassa toimivat järjestöt pystyvät kantamaan maksuvelvoitteensa (maksuvalmius on turvattu ja tiedossa etukäteen, milloin avustukset maksetaan) ja esim. tarvittavat rekrytoinnit voidaan suunnitella ja tehdä aikataulullisesti optimaalisesti vakiintuvan maksatusaikataulun mukaan (tällä hetkellä avustuspäätös helmikuussa tarkoittaa käytännössä, että usein rekrytointi tehdään keväällä ja uusi työntekijä pääsee aloittamaan vasta kesän jälkeen, 3-vuotisessa hankkeessa tämä viive on haasteellinen).

Muutosvaiheessa on erittäin tärkeää tiedottaa järjestöille ajantasaisesti, selvästi ja monella kanavalla muutoksen edellyttämistä toimista järjestöjen (talous)hallinnossa ja käytännöissä.

Arpajaislaki

Esitämme, että arpajaislain 17 b § kohta

”Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettu tuotto käytetään avustusten myöntämiseen oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille.”

4) tarkennettaisiin seuraavasti:tuotto käytetään avustusten myöntämiseen oikeuskelpoisille yleishyödyllisille sosiaali- ja terveysalan yhteisöille ja säätiöille.

5) Koska rahapeliyhtiöllä on erityistehtävä, yhtiön hallituksessa ja hallintoneuvostosta tulee olla osaamista liiketoiminnan lisäksi myös kansalaisjärjestötoiminnasta ja pelihaittojen

ehkäisemisestä. Yhtiön laadukas toiminta lisää sen eettisyyttä haastavilla alueilla rahapeli-toiminnassa. Tämä palautuu aina myös edunsaajien toimintaan ja maineeseen.

Lopuksi

Peräänkuulutamme rahapeliyhtiöitä koskevassa yhteisymmärryspöytäkirjassa linjattua ja eri edunsaajaryhmien yhdenvertaista kohtelua sekä osallisuutta tässä prosessin I-vaiheessa. Tämä tulee ottaa huomioon edelleen arpajaislain työstämisen II-vaiheessa.

Epilepsialiitto ry

Liisa Metsähonkala
Varapuheenjohtaja

Sari Tervonen
Toiminnanjohtaja